

JAVÍTÁSI ÚTMUTATÓ

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ABC kisbetűivel jelöltük. Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta vagyis az item megoldása jó, illetve a tanuló nem oldotta meg, vagyis az item megoldása nem jó. Az első esetben az item betűjelét kell bekarikázni. Az itemek súlyozott pontozásúak, ha az item betűjele mellett egy pontszám áll, akkor az feladatelem pontértéke, minden más esetben egy pontot ér egy item..

Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen a javítókulcsban megoldott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint a szakirodalommal igazolható jó feladatelem is pontot ér.

1.

- a) gladiátorok
- b) 2. triumviratus
- c) Attila
- d) Pompeii
- e) lovagrend

5 pont

2.

Állítás	Kereszténység	Római vallás
a) Monoteista vallás.	x	
b) Szigorú erkölcsi követelményeket állít az emberek elé.	x	
c) Szent iratok foglalják össze a vallás fő tanításait.	x	
d) A vallásos szertartások bemutatásának célja az istenek jóindulatának elnyerése.		x
e) Több más néptől vették át különböző istenek tiszteletét.		x
f) A szertartások során bensőséges lelki kapcsolat jön létre isten és az ember között.	x	

Megoldásonként 0,5 pont.

Összesen: 3 pont

3.

- a) Barankovics György
- b) Várdai István
- c) Zrednai / Vitéz János
- d) nevezett ki

4 pont

4.

- a) II. Mehmed
- b) III. Callixtus pápa
- c) Szilágyi Mihály
- d) Giskra

4 pont

5.

- a) szablya aláhúzása
- b) alabárd aláhúzása
- c) 2.kép mellé a) betűjel
- d) 3.kép mellé b) betűjel beírása

4 pont

6.

- a) Igaz
b) Hamis
c) Hamis
d) Igaz
e) Igaz

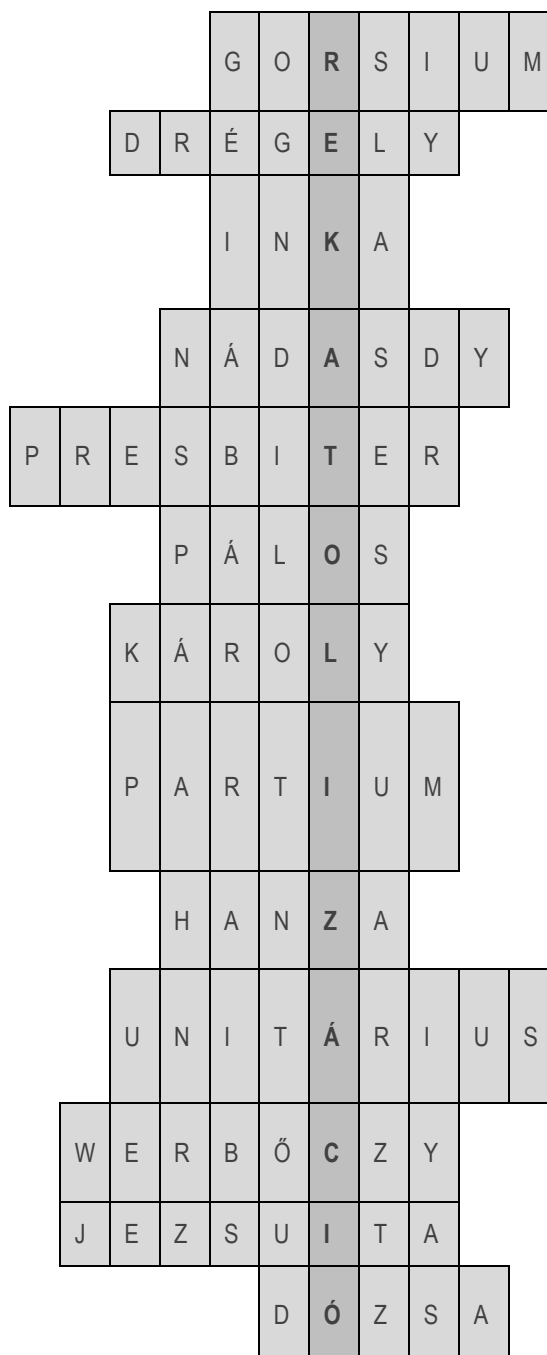
5 pont

7.

REJTVÉNY: Írja be a megoldásokat!

- a) Ókori város Pannoniában. Az I-III. században Pannonia Inferior provincia császárkultuszának helyszíne.
- b) A törökök 1552-ben ostromolták.
- c) Pizarro hódította meg ezt a birodalmat. Ők hozták létre a csomóírást (kipu). Fővárosuk Cuzco volt. Intenzív teraszos földművelést folytatott a lakosság.
- d) Az I. Lipót elleni összeesküvés egyik résztvevőjének vezetéknév. 1671-ben fej-és jószágvesztésre ítélték.
- e) A protestánsoknál a lelkész mellé választott világi személy.
- f) A XIII. században Boldog Özséb által létrehozott szerzetesrend. Magyar alapítású.
- g) Spanyol király, német-római császár. Új kormányzati formát, az abszolutizmust építette ki.
- h) Kelet-magyarországi történelmi vármegyék, az úgynevezett "Részek", melyek a 16-17. században, Magyarország három részre szakadása után az erdélyi fejedelem uralma alá kerültek.
- i) Kereskedelmi városszövetség. Észak-Európában és a balti térségben működött.
- j) Protestáns vallási irányzat. A reformáció korában Erdélyben bevett és törvényes joggal felruházott négy vallás közül az egyik.
- k) Ítélmester, rövid ideig nádor a Jagelló-kori Magyarországon. Fő műve a Tripartitum
- l) 1540-ben Loyolai Szent Ignác által alapított rend
- m) Székely származású végvári vitéz, aki parasztfelkelést/háborút vezetett Magyarországon.

n)

n) rekatolizáció

o-q) A protestáns vallásról a katolikus vallásra való visszatérítés (1). A pápa a jezsuita rend segítségével kezdett a római – katolikus egyház belső megújításához (1). Iskolákat, nyomdákat alapítottak (1). Pázmány Péter a nemesség vallásegységének megteremtésére törekedett (1). Közreműködésével közel harminc protestáns főúr rekatolizált (1).

16 pont

8.

a) defterdár

b) athnamé

c) regalisták

3 pont

9.

Forrás: http://jegyzettar.blog.hu/2017/09/03/a_deli_vegvarrendszer_kiepulese

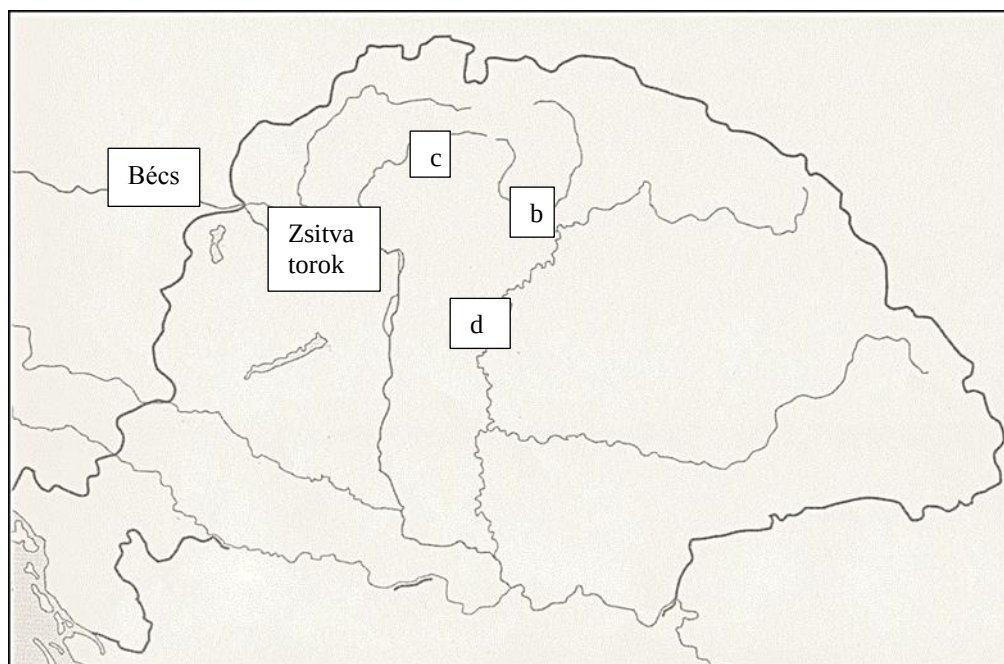

Forrás: <http://tortenelemcikkek.hu/node/622> (2018.01.30.)

Forrás: <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/magyar-tortenelmi-terkeptar/a-harom-reszre-szakadt-magyarorszag-a-drinapolyi-beke-koraban/a-harom-reszre-szakadt-magyarorszag-a-drinapolyi-beke-1568-koraban-kronologia-2> (2018.01.30.)

- A végvári vonal helyes bejelölése.
- Eger városának helyes bejelölése (a).
- Drégely várának helyes bejelölése (b).
- Szolnok helyes bejelölése (c).
- Bécs nevének beírása a térkép megfelelő helyére. (elfogadható: a bécsi béke beírása a térkép megfelelő helyére)
- A Zsitva torkolatának, a békekötés helyszínének megnevezése és beírása a térkép megfelelő helyére.

6 pont**10.**

	1.csoport	2.csoport	3.csoport	4.csoport
Szavak:	hidzsra, 622, Medina	Justianus, Corpus iuris civilis, Hagia Sophia	magyar király, cseh király, német-római-császár, Luxemburgi Zsigmond	Cillei Ulrik, Garai László, Újlaki Miklós, Hunyadi János
Indoklás:	Az iszlám valláshoz kapcsolódnak a felsoroltak. / Mekkából menekült 622-ben Medinába Mohamed.	A Keletrómai Birodalomhoz / Bizánci Birodalomhoz kapcsolódnak a felsoroltak. Justinianus készítette el a Corpus iuris civilist és az ő nevéhez fűződik a Hagia Sophia megépítése.	Luxemburgi Zsigmond mind a három uralkodói címet viselte. / Luxemburgi Zsigmondhoz kapcsolódnak a felsorolt tartalmak.	Hunyadi János ellenfelei voltak. / 1453-ban ligába tömörültek Hunyadi János ellen. / Hunyadi Jánoshoz kapcsolódnak a felsoroltak.

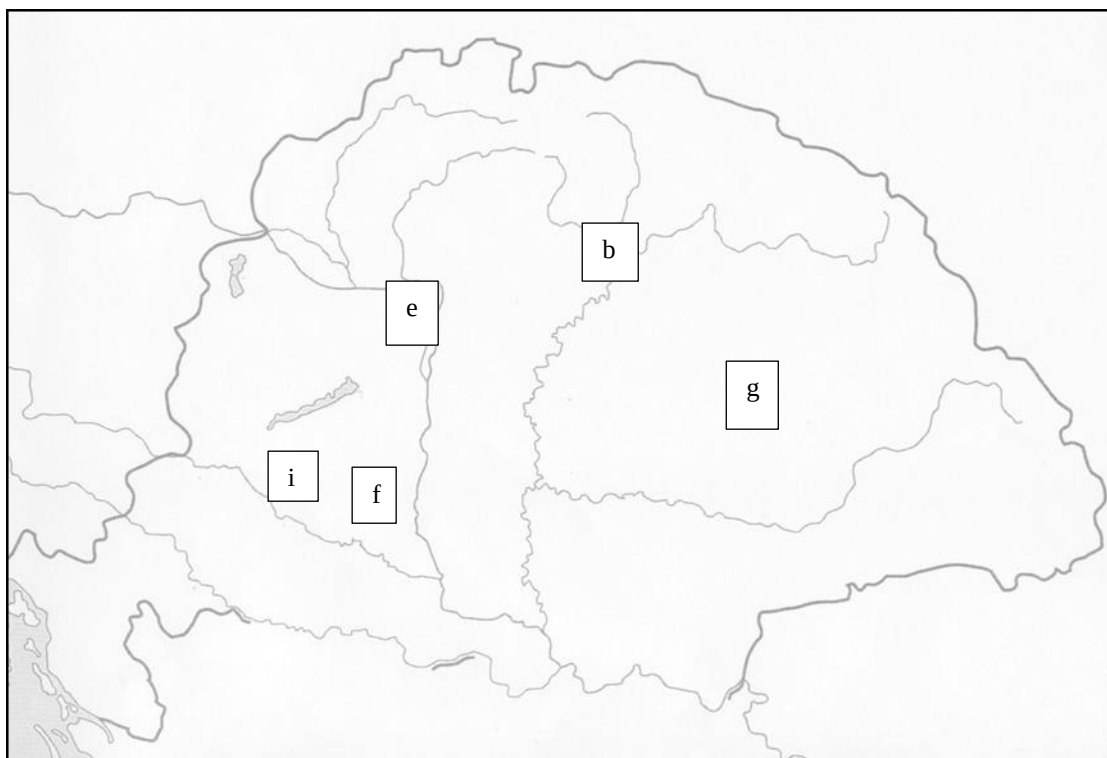
a)-h) Az 1. sorba 2 helyes elem beírása 1 pont. Az összes elem beírása 2 – 2 pont.

Az 1. sor helyes megoldása összesen **8 pont**i)-l) A 2. sor helyes megoldása 1 – 1 pont, összesen **4 pont**m) Diósgyőr aláhúzása **1 pont****A feladatra adható: 13 pont**

11. Egészítse ki a hiányos táblázatot!

Évszám	Esemény	Helyszín	Történelmi személy(ek)
1241. április 12	a) csatát veszítettünk a tatárokkal szemben	b) Muhi	c) IV. Béla / Batu kán
d) 1335	a magyar király találkozót szervez a lengyel és cseh királlyal	e) Visegrád	Károly Róbert, III. Kázmér, Luxemburgi János
1367	egyetem alapítása	f) Pécs	Nagy Lajos
1538	a két uralkodó békekötése	g) Várad	Szapolyai János, II. Ferdinánd
1566	h) elfoglalják a törökök Szigetvárt / A magyarok vereséget szenvedtek Szigetvárnál. / Szulejmán meghal az ostrom idején.	i) Szigetvár	Zrínyi Miklós, Szulejmán

B) Írja be az események helyszínének betűjelét a kontúrtérkép megfelelő helyére!

Muhi helyes bejelölése (b)

Visegrád helyes bejelölése (e)

Pécs helyes bejelölése (f)

Várad helyes bejelölése (g)

Szigetvár helyes bejelölése (i)

14 pont**12.**

Valláspolitikáját a „recepta religio”, azaz a **bevett vallásfelekezetek jogainak tiszteletben tartása jellemezte.**(1)
Érdekesség, hogy támogatta a román lakosság református vallásra térítését, ennek érdekében a Biblia román nyelvre fordítását, de ebben kényszerrel nem alkalmazott. (1)

A szombatosokkal nem volt elnéző. (1) Az 1618. évi országgyűlésen a rendek betiltották ezt a vallási irányzatot.(1)

(Nem elfogadható válasz a szabad vallásgyakorlat.)

2 elvárt elem megnevezése 2 pont. / Bármely két elem megnevezése 2 pont. **Maximálisan 2 pont adható** a feladatra.

13.

- a) gótikus
- b) csúcsív
- c) rózsablak (támpillér)
- d) reneszánsz
- e) kupola/ félköríves oszlopos loggiák
- f) boltíves folyosók / kazettás mennyezetek
- g) a Bakócz-kápolna, visegrádi királyi vár aláhúzása (egyik elem helyes aláhúzása 0,5 pont. A két elem helyes kiválasztása aláhúzással 1 pont)

7 pont**14. a) Hunyadi Mátyásról / Mátyás királyról**

b) Az indoklásban kiemelheti a sikeres honvédelmet / az országban megteremtett belső rendet / az ország lakóinak a békés élet megteremtését / a kulturális élet fellendülését / a reneszánsz meghonosítását hazánkban. **2 pont.**

15.**Esszé:**

Bethlen Gábert (1613-1629) nem nevelték fejedelemnek, de mire fejedelemmé választották, már jelentős katonai és politikusi múlt állt mögötte.

Közvetlen célja a belső rendteremtés és a külső béke létrehozása volt.(1)

Hatalmának belső konszolidálását az erdélyi rendekkel való megbéküléssel kezdte (visszaadta a rendi ellenállás jogát). Szeben városát visszajuttatta a szászoknak. Az összeírások után megállapodott (1614) a székelységgel, hogy régi szabadságjogaik egy részét visszakapják. A hajdúkat is biztosította (1616) „szép szabadságuk” és lakóhelyük megtartásáról.(1)

Kis lépésekben, következetesen megteremtette a fejedelmi abszolutizmusát. Ehhez szilárd gazdasági alapokra volt szüksége. Elrendelte a kincstári birtokok összeírását és a korábbi adományozások, elzálogosítások felülvizsgálatát.(1)

A korábban elhanyagolt uralkodói jövedelmek rendezése érdekében a városok adóhátralékait beszedette, a harmincadvámokat és bányákat ellenőrzése alá vonta.(1) Felügyelte a pénzverést. Az aranybeváltás fejedelmi monopólium volt.(1) Elrendelte, hogy minden kitermelt nemesfémeket Kolozsvárra kell szállítani, ahová Nagyszombatról áthelyezte a pénzverő kamarát.(1)

A fejedelem legnagyobb jövedelemre a kereskedelmi monopóliumokból tett szert. Monopóliumot vetett ki a legjobban eladható erdélyi árucikkekre: a méz, viasz, szarvasmarha, ló, marhabőr, gabona, higany, vas, kén, só, bor árusítására.(1) Merkantilista gazdaságpolitikát folytatott. (a merkantilista jelző ma vitatott > a versenyző állítása vagy a fogalom kihagyása nem szerepelhet hibaként - kameralizmus vagy merkantilizmus?)

A vámjövödelmek emeléséhez a kereskedelem mellett az ipar fejlesztésére is szükség volt. (1)

A bányászat fellendítése érdekében szabaddá tette a bányák nyitását, és a Felvidékről hozatott szakmunkásokat. Vallásuk miatt üldözött cseh, morva anabaptista kézműveseket telepített le Erdélyben. (1) A morvaországi iparosok készítették a híres habán kerámiát.(1)

Támogatta és szívesen fogadta a "görög" kereskedőket, akik a Balkán sokféle nemzetéből kerültek ki: rácok, bosnyákok, albánok voltak (A „beköltözőket” nem kötelezte megkülönböztető öltözet viselésére sem).(1)

Összességében a kincstár bevétele évente körülbelül 600-720 ezer forint körüli volt.

Ennek hozzávetőlegesen tíz százalékát tette ki az erdélyi rendek által felajánlott állami egyenes adó.(1) Azaz a fejedelem anyagi tekintetben sem vált a rendek kiszolgáltattjává.

Gyulafehérvárott európai szintű fejedelmi udvart tartott fenn.(1) Nagy összegeket költött építkezésekre, műkincsekre, könyvekre. Erdélyben Bethlen teremtette meg a felső szintű oktatást azzal, hogy 1622-ben Gyulafehérvárott főiskolát alapított. Mellé könyvtárat és nyomdát is állíttatott.(1) Rangos tudósokat hívott meg oktatónak (Johann Heinrich Alsted, Johann Bisterfeld, Ludwig Piscator)

A kisebb iskolákra is gondot fordított. Támogatta az erdélyi diákok külföldi egyetemi tanulmányait (peregrináció), sokaknak ő finanszírozta felkészülését. (Szalárdi János krónikájában említést tesz erről).(1)

Támogatta Káldy György első teljes katolikus bibliafordítását, Szenczi Molnár Albert latin-magyar szótárának kiadását, segítette Bocatus Jánost, Alvinczi Pétert, Milotai Nyilas Istvánt, Rimay Jánost.(1) A fentiek átgondolt, tudatos politikára vallanak.

A hadakozásairól is nevezetes fejedelem életének utolsó éveiben ismét az építkezésekre fordította erejét. A közeli hegyekből vízvezetékét építtetett Gyulafehérvárra. (1) Itáliai építőmestereket hívatott az Erdély egész területén folytatott építkezésekhez. Fogarason, Váradon, Vajdahunyadon bővítette, felújította a már meglévő épületeket. Alvinc és Balázsfalva kastélyait is megszépíttette.(1)

Példáját követték az erdélyi főurak is. Tehették, hiszen a fejedelem a háborúi idején is megkímélte országa területét a hadviseléstől.(1)

A fejlődés Bethlen bölcs politikájának, jól tervezett gazdaságpolitikájának köszönhető.

A békés fejlődés, a türelmet gyakorló valláspolitikai, a gazdasági virágzás tette Bethlen Gábor uralkodásának idejét Erdély aranykorává.

Minden helyes válaszelem egy megoldott feladatelemet ér.

A javításnál kérjük, a feladatlapban már pontozott megoldásra újabb pontot ne kapjon a versenyző. Az esszénél elvárható a gazdaság és a kultúra arányos bemutatása.

Maximális 12 pont akkor adható, ha legalább 8 feladatelemet (a-i) logikus szövegösszefüggésbe illesztett a tanuló a helyes történelmi szakszókincs (j) és a források alkalmazásával (k-l-m).

12 pont

Összesen: 100 pont

Képek forrása:

1. http://vertesegyesulet.blog.hu/2010/12/04/a_lovagi_felszerelés_a_landzsa (2017.12.31.)
2. <http://www.nadasdymuzeum.hu/tartalom.php?tart=489> (2018.01.02.)
3. https://www.kozterkep.hu/~5706/Alabardos_katona_Eger_1986.html/photos/23837 (2018.01.03.)
4. <http://pazirik.hu/projekt/diosgyori-var-2/> (2018.01.20.)
5. <http://funiq.hu/1751-m%C3%A1ty%C3%A1s-templom-budapest> (2018.01.20.)
6. <http://www.panoramio.com/photo/12371015> (2018.01.17.)
7. http://www.erdelyweb.hu/historia/fejedelmek/bethlen_gabor.htm (2018.01.26.)

Források:

Megadott szakirodalom

<http://reformacio.mnl.gov.hu/> (2017.12.29.)

<http://www.unitarius.hu/> (2017.12.30.)

http://www.kislexikon.hu/unitarius_vallas.html (2018.01.07.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1456_junius_29_iii_callixtus_papa_elrendeli_a_deli_harangszot (2018.01.07.)

http://www.historia.hu/archivum/2007/0701_07.htm (2018.01.07.)

http://www.ng.hu/Civilizacio/2008/02/Estei_Hippolit_Magyarország_legfiatalabb_erseke (2018.01.08.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1270_januar_20_meghal_boldog_ozseb_a_palos_rend_megalapitoja/ (2018.01.10.)

<http://tortenelemcikkek.hu/node/98> (2018.01.11.)

<http://mek.oszk.hu/04700/04729/html/14.html> (2018.01.12.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/erdely_abszolutizmus_vagy_rendi_centralizmus (2018.01.13.)

<http://tortenelemcikkek.hu/node/231> (2018.01.15.)

<http://www.matud.iif.hu/2013/10/08.htm> (2018.01.20.)

<http://lexikon.kriterion.ro/szavak/360/> (2018.01.21.)

http://www2.eco.u-szeged.hu/penzugytani_szcs/pdf/konyv4/Kovacs.pdf (2018.01.25. merkantilizmus vagy kameralizmus?)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1629_november_15_bethlen_gabor_halala/ (2018.01.26.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1552_julius_9_szondi_gyorgy_hosi_halala/ (2018.01.29.)

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1432_marcus_30_megszuletik_ii_mehmet_konstantinapoly_meghodoitoja/ (2018.01.30.)

<http://lexikon.katolikus.hu/D/d%C3%A9vid%C3%A9ki%20v%C3%A9gy%C3%A1rendszer.html> (2018.01.30.)

<http://mek.oszk.hu/09400/09477/html/0013/1059.html> (2018.01.30.)